

Специфіка програмно-нормативного забезпечення фізичного виховання студентської молоді в Норвегії

Луцький національний технічний університет (м. Луцьк)

Постановка наукової проблеми та аналіз останніх досліджень. Однією з центральних проблем системи фізичного виховання є підготовка навчальних програм, тому що вони визначають обсяг знань, умінь і навичок виконувати рухові дії, які підлягають засвоєнню за роками навчання й сприяють розвитку особистості відповідно до Державних вимог у цій галузі.

Аналіз спеціальної літератури та узагальнення практичного досвіду свідчить, що важливе значення в процесі фізичного виховання, скерованого на вдосконалення фізичних і духовних якостей молоді особи, формування свідомої потреби в зміцненні особистого здоров'я та підготовки студента до певного виду професійної діяльності в конкретних соціально-економічних умовах належить якісному й ефективному програмному забезпеченню.

Державна програма, природно, не може враховувати всієї різноманітності інтересів і запитів студентів, котрі навчаються в різних за профілем навчальних закладах, місцевих умов, національних та регіональних традицій [3, 4, 5]. Так, в Україні, для забезпечення державних інтересів у фізичному вихованні студентів, для визначення його змісту й засобів розробляються програми трьох рівнів: базові, регіональні та робочі [3].

Водночас до сьогодні залишаються відкритим питання щодо рівня фізкультурної освіти та фізичної підготовленості студентської молоді. У зв'язку з цим виникає чимало труднощів в організації процесу фізичного виховання в численних вищих навчальних закладах України.

Важливим підґрунтям для вдосконалення програмно-нормативного забезпечення фізичного виховання студентів в Україні є використання кращого зарубіжного досвіду. Із цією метою ми проаналізували організацію фізичного виховання в Норвегії.

Завдання дослідження – вивчити сучасний зарубіжний досвід програмно-нормативного забезпечення фізичного виховання студентів у Норвегії.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. За розвиток освіти в Норвегії відповідає вищий орган законодавчої влади – стортинг (парламент). Він визначає принципи й мету освіти в кожній окремий період, структуру її органів. Уряд здійснює контроль за системою освіти через Міністерство освіти. Міністерство освіти займається проблемами освіти на всіх рівнях. Норвегія має адміністративний поділ на 19 графств. У кожному графстві за професійно орієнтовану освіту відповідає спеціальний комітет з профтехосвіти [2].

Як і в багатьох західних країнах, у Норвегії заняття фізичною культурою та спортом поза навчальними закладами організовані за клубним принципом. Існує багато клубів, у яких, за офіційними даними, займається п'ята частина населення країни.

Дуже популярні в Норвегії різні види туризму, довготривалі пробіги на лижах, велосипедні гонки, хокей із м'ячем, гандбол, орієнтування на місцевості, футбол, стрибки з трампліна, біатлон, лижне двоборство.

У Норвегії існують комплекси нормативів із різних видів спорту. Виконання певного комплексу нормативів із декількох видів спорту (передбачена можливість вибору видів у межах комплексу) дає право на отримання спортивного значка. Такі нормативи розроблені для дітей від 13 років, а також для молоді, людей середнього й похилого віку. Їх виконання можливе тільки в результаті систематичних і тривалих занять різними видами спорту. Водночас вони не є обов'язковими й призначені для стимулювання населення до занять фізичною культурою та спортом, до турботи про своє здоров'я, дають можливість кожному перевірити самого себе.

Одна з найважливіших проблем балансу в управлінні – співвідношення централізації й децентралізації в розв'язанні конкретних питань, повноваженнях і відповідальності – вирішується органами управління відповідного рівня самостійно, у межах їх компетенції.

Питання співвідношення обов'язкового й варіативного компонентів у змісті освіти розв'язується таким чином: із віком учнів місцевий компонент зменшується та збільшується компонент, заданий із центру.

На практиці відбувається надання професійної свободи вчителям, які самі визначають прийоми, способи й форми своєї роботи. Це знайшло своє відображення і в системі педагогічної освіти, яка полягає в тому, що вчителів готують не в окремих навчальних закладах, як це було раніше, а в рамках університетів, де вони здобувають ширшу освіту.

Особливе сталення в Норвегії до учнів із відхиленнями здоров'я. Вони, а також діти-інваліди часто беруть участь в уроці фізичної культури нарівні з усім класом. Якщо учень унаслідок захворювання не може взяти активну участь у заняттях, то для нього створюють спеціальні умови, які дають змогу відчувати себе повноцінним членом колективу. В основі викладання фізичного виховання в Норвегії лежить такий принцип: не можна допустити в такого учня навіть думки, що він не може займатися нарівні з усім класом, а тим більше появи комплексу неповноцінності [1].

Перед початком занять учитель у бесіді з учнем визначає, які фізичні вправи в даний час йому можна виконувати; проводить також консультації зі спеціалістами в галузі медицини. Звичайно, виконувати фізичні вправи не повинні шкодити здоров'ю, тому навантаження учень і педагог визначають спільно. Учні з подібними можливостями формують групу, причому в її заняттях беруть участь учні з основної групи. Якщо проводиться спортивна гра, то учень з ослабленим здоров'ям виконує рухове завдання, яке вимагає меншої фізичної підготовленості, або він може грати роль судді чи його помічника.

У старших класах для таких учнів лікар, учитель і сам школяр спільно створюють індивідуальні програми занять, куди входять не тільки фізичні вправи, але й завдання теоретичного характеру. Наприклад: скласти план розминки для всього класу і, за можливості, виконати її разом з іншими учнями; підготувати й провести бесіди на гігієнічні теми, а також на теми з історії спорту. Іноді адміністрація школи вводить додатковий урок із фізичної культури для учнів із відхиленнями в стані здоров'я. Правила проведення ігор, а також спортивний інвентар прагнуть підлаштувати під їх фізичні можливості. Наприклад, під час гри в баскетбол через кожні 5 хв гри завершальний кидок у кошик повинен виконувати гравець, який має відхилення в стані здоров'я: якщо в учня була травма й рука в гіпсі, то інші учасники гри обумовлений час тримають ту саму руку за спиною. Альтернативою звичайному волейболу слугує варіант гри сидячи на площадці для бадмінтону, де сітка натягнута на висоті 1 м від підлоги. У змаганнях із метання застосовують полегшені снаряди та результати оцінюють на точність, а не на дальність кидка.

Завдяки цим удосконаленням у багатьох норвезьких школах фізичними вправами займаються й учні в інвалідних візках.

Отже, фізичне виховання студентської молоді Норвегії тяжіє до європейської моделі фізичного виховання, де студент самостійно вибирає навчальний матеріал для вивчення.

Висновки. Таким чином, сьогодні фізичне виховання в Норвегії спрямоване на більшу його демократизацію, а в центрі норвезької системи фізичного виховання перебуває учень із його потребами. Організація фізичного виховання студентів у Норвегії спрямована на зменшення значення державного компонента в програмно-нормативному забезпеченні.

Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі сучасного стану програмного забезпечення фізичного виховання студентів інших зарубіжних країн.

Література

1. Бесполова А. Есть ли в Норвегии слабаки? / А. Бесполова, А. Кислуха // Физическая культура в школе. – 1998. – № 2. – С. 88.
2. Болотов В. Система образования в Норвегии / В. Болотов, В. Рославлев // Физическая культура в школе. – 1998. – № 2. – С. 86–87.
3. Канішевський С. М. Науково-методичні та організаційні основи фізичного самовдосконалення студентства / Канішевський С. М. – К. : ІЗМН, 1999. – 70 с.
4. Козіброцький С. П. Програмно-нормативні основи фізичного виховання студентів (історико-методологічний аналіз) : автореф.... дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. і спорту / С. П. Козіброцький. – Л., 2002. – 16 с.
5. Козіброцький С. Програмне забезпечення фізичного виховання студентської молоді в період незалежності України / С. Козіброцький, В. Смолюк, О. Швай // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – № 2 (10). – С. 10–14.

Анотації

У статті проаналізовано програмно-нормативне забезпечення фізичного виховання студентської молоді в Норвегії.

Ключові слова: програмно-нормативні основи, студенти, фізичне виховання.

Владимир Латчук, Иван Клеха, Валерий Базюк. Специфика программно-нормативного обеспечения физического воспитания студенческой молодежи в Норвегии. В статье проанализировано программно-нормативное обеспечение физического воспитания студенческой молодежи в Норвегии.

Ключевые слова: программно-нормативные основы, студенты, физическое воспитание.

Vladimir Latchuk, Ivan Klekha, Valerii Baziuk. The Peculiarity of Software and Regulatory Support of Students' Physical Education in Norway. The article analyzed the software and regulatory support of student's physical education in Norway.

Key words: software and regulatory support, students, physical education.

УДК 37.037

Леонід Носарчук

Фізичне виховання та спорт як життєво необхідна потреба людини

Луцький національний технічний університет (м. Луцьк)

Постановка наукової проблеми та її значення. На сучасному етапі розвитку країни в умовах якісного перетворення всіх сторін життя суспільства зростають вимоги до фізичної підготовленості наших співгромадян, необхідної для їхньої успішної трудової діяльності. Перед ВНЗ стоїть завдання корінного та всебічного покращення професійної підготовки й фізичного виховання майбутніх фахівців. У нових умовах підвищується соціальна значимість фізичного виховання у формуванні всебічно й гармонійно розвиненої особистості випускника ВНЗ із високим ступенем готовності до соціально-професійної діяльності.

Рівень культури людини виявляється в його вмінні раціонально, повною мірою, використовувати своє дозвілля. Від того, як воно використовується, залежить не тільки успіх у трудовій діяльності, навчанні й загальному розвитку, але й саме здоров'я людини, повнота її життєдіяльності. Фізична культура та спорт саме тут займають важливе місце, тому що фізична культура – це здоров'я.

На сьогодні з'явилася ціла низка професій, які пов'язані з обмеженням рухів. Рухова гіпокінезія є причиною порушень фізіологічних ритмів в організмі. Слід зазначити, що одночасно з тривалим обмеженням рухів, зросла схильність людини до різноманітних стресових факторів. Учені в галузі фізіології вважають, що цьому можуть протистояти заняття фізичною культурою та спортом. Ніякі ліки не можуть замінити надлишкове нагромадження структурно-енергетичних потенціалів, що виникають під час рухової активності. Кожна людина повинна усвідомлювати першочергову необхідність руху.

На думку І. І. Брехмана, є всі підстави припускати, що здебільшого люди не знають значення руху. Багато хто думає, що це важливо головним чином для гарної постави й красивої мускулатури; про здоров'я думають найменше та зовсім мало знають про роль визначеного обсягу рухової активності [6].

Фізична культура – це специфічний вид соціальної діяльності молодшої людини, у процесі якої відбувається задоволення фізичних і духовних потреб. Фізична культура за допомогою фізичних вправ готує молодих людей до життя й праці, використовуючи природні сили природи та весь комплекс факторів (режим праці, побут, відпочинок, гігієна й ін.), що визначають стан здоров'я людини та рівень його загальної й спеціальної фізичної підготовки [3].

В умовах сучасного виробництва фізична культура сприяє підвищенню працездатності людей і економічної ефективності виробництва. У сучасному світі істотно наростає усвідомлення ролі